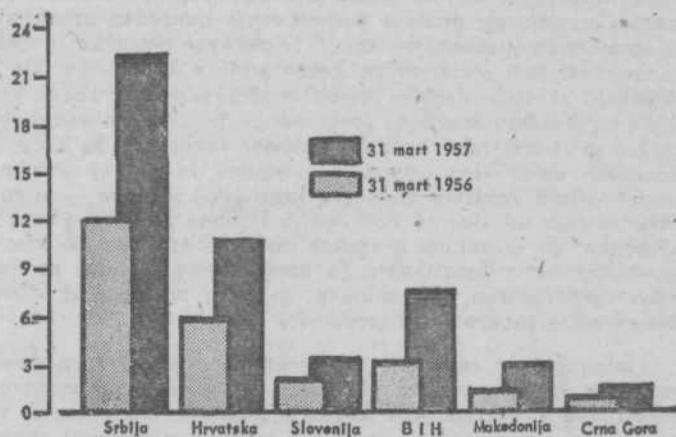


POTROŠNIŠKA POSOJILA



Potrošniški krediti po ljudskih republikah s stanjem na dan 31. marca leta 1956 in 1957 v milijardah dinarjev

Občuten in stalen porast potrošniških posojil, ki se je začel sredi l. 1956 pod vplivom novih, milejših predpisov (glej »Naša skupnost« št. 5 z dne 10. marca, str. 4) se je nadaljeval tudi v prvem tromesečju l. 1957.

V primerjavi s stanjem z dne 31. marca l. 1956 so se povečala potrošniška posojila skupaj od 29.4 na nad 50 milijard dinarjev.

Največji porast so zaznamovali v Makedoniji in Bosni ter Hercegovini. V teh republikah se je zadolžitev več kakor podvojila.

Glede na rok odplačila so se najbolj povečala potrošniška posojila z rokom do dveh let, ki pridejo pretežno v poštev za nakup industrijskega blaga za gospodinjstva (električni štedilniki, hladilniki in drugi aparati). Od dne 31. marca l. 1956 do 31. marca l. 1957 so se ta posojila potrojila.

Gibanje potrošniških posojil je, kakor smo že poročali v prejšnji številki, vplivalo na povečanje osebne potrošnje in na spremembe v njeni strukturi.

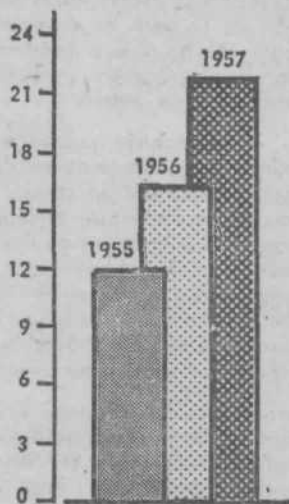
HRANILNE VLOGE

V številki 5 »Naše skupnosti« z dne 10. marca smo opisali skupno gibanje hranilnih vlog v l. 1956. V grafikonu na desni kažemo primerjavo gibanja hranilnih vlog po ljudskih republikah v času od 31. marca l. 1956 do 31. marca leta 1957. V tem časovnem razdobju so porasle skupno za okrog 35 odstotkov, to je od 16 milijard 26 milijonov na 21 milijard 549 milijonov dinarjev. Sorazmerno največji porast smo zaznamovali v Makedoniji (za 47%), nadalje pa

v Bosni in Hercegovini in v Crni gori. V Srbiji, na Hrvaškem in Sloveniji so se vloge povečale za okrog 33 odstotkov.

V primerjavi s številom prebivalstva ima največ vlagatelj Slovenija, v kateri je skoraj vsak četrtri prebivalec vlagatelj. Nadalje sledijo Srbija in Makedonija, v kateri je vlagatelj vsak osmi prebivalec. Na Hrvaškem je vsak deseti, v Bosni in Hercegovini in v Crni gori pa je vlagatelj le vsak štirinajsti prebivalec.

Po povprečnem znesku vloge na eno hranilno knjižico je prav tako na prvem mestu Slovenija s povprečno vlogo 15.866 dinarjev. Za njo se uvrščajo Crna gora s povprečno vlogo 15.142 din, Hrvatska z 11.541, Makedonija z 11.214, Srbija s 7.691 in na koncu Bosna in Hercegovina s 6.803 dinarji.



Hranilne vloge po stanju z dne 31. marca leta 1955, 1956, in 1957 v milijardah dinarjev

Skladi za kadre v gospodarstvu

Upravni odbori kadrovskih skladov so pred nalogo, sestaviti predračun izdatkov za letošnje leto. Tehtnost tega tudi v bodoče rednega posla je izjemne narave. Predvsem zaradi kratkosti zakonskih rokov. Predračuni vseh skladov morajo biti sestavljeni do 30. junija. Ni torej mogoče, da bi izdelali program porabe sredstev, ki bi temeljil na dokumentiranih in strokovno proučenih analizah potreb in učinka investicij. Boljše predračune bodo v tem pogledu lahko sestavili okrajji, ki že imajo izdelane perspektivne plane razvoja.

Po drugi strani terja obseg razpoložljivih sredstev največjo resnost ob odločanju o njihovi uporabi. Po proračunih bodo sredstva okrajnih skladov znašala približno 6.5 milijarde, republiških 5.8, zveznega sklada pa 2.1 milijarde dinarjev. Skupaj s sredstvi sklada pri jugoslovanskih železnicah in PTT znaša to približno 15 milijard. Torej zelo pomembna vsota, katere učinek bi moral občutno vplivati na izboljšanje strokovnega usposabljanja kadrov za gospodarstvo. Upravni odbori skladov nosijo torej posebno družbeno odgovornost za pravočasno izdelavo predračunov izdatkov.

Nedavno je bil konstituiran upravni odbor zveznega sklada za gospodarske kadre, ob tej priložnosti pa je bilo govora tudi o tem, kako je treba sestaviti predračune izdatkov skladov za letošnje leto. Stališča in sklepi, ki so bili sprejeti na tem sestanku, bodo pomagali upravnim odborom okrajnih skladov, čeprav niso zanje obvezni, posebno v primerih, kjer imajo okrajni skladi specifične probleme in naloge.

Kar se tiče sredstev zveznega sklada, je bilo sklenjeno, da se s predračunom določi samo uporaba dela teh sredstev. Drugi del, morda 30%, bo pridržan kot rezerva. O uporabi teh sredstev bodo odločali med letom, ko bodo proučeni eventualni načrti, ki bi bili sedaj sporni. Razen tega je bilo sklenjeno, da se z razdelitvijo sredstev za letošnje leto upravni odbor sploh ne veže glede politike, ki jo bo vodil prihodnje leto. To pomeni, da bo dal prednost tistim načrtom, ki ne zahtevajo večletnih investicij. To bo omogočilo upravnemu odboru, da bo politiko razdelitve sredstev prihodnje leto določil neodvisno od investicij, ki jih bo odobril letos.

Glede odobravanja investicij iz sklada bo upravni odbor uporabljal določena splošna načela. Predvsem glede kriterija rentabilnosti. Upravni odbor se ne bo naslanjal na subjektivne ocene načrtov, temveč bo ugotavljal objektivna merila. Tu misli posebno na normative učinka investicij. Načrti, ki ne bodo ustrezali ugotovljenim normativom (učinkom investicij, na primer, koliko lahko največ stane kvadratni meter šolskega prostora) ne bodo odobreni. Pri izdatkih zveznega sklada bodo razen tega imeli prednost tisti načrti, pri katerih investiranju se računa tudi s sodelovanjem republik ali okrajev. Kolikor bodo upravni odbori okrajnih skladov upoštevali ta načela, bodo njihovi načrti bolj ekonomični, s čimer bi se izognili dragim in nerentabilnim investicijam.

Po uredbi o ustanovitvi skladov je njihov namen usposabljanje strokovnih kadrov, ki jih potrebuje gospodarstvo, ali z vzgojitvijo novih kadrov, to je z opremljanjem in financiranjem graditve in razširitve strokovnih in industrijskih šol, ali s sistematičnim izpopolnjevanjem in povečevanjem strokovne izobrazbe sedanjih strokovnih kadrov v gospodarstvu. V letošnjih predračunih je treba sredstva skladov angažirati predvsem za razširitev in adaptacijo šolskih zgradb, delavnic in domov zaradi povečanja njihovih zmogljivosti. Prav tako je treba računati z dovršitvijo že začelih zgradb, ki so jih začeli graditi republiški skladi, s pripravami za graditve novih zgradb pa smo v izjemnih primerih, kjer bi odlaganje njihove graditve imelo škodljive posledice za razvoj neke gospodarske dejavnosti. Za opremo laboratorijev in delavnic z različnimi aparati in instrumenti je koristno določiti pomembnejša sredstva, ker se brez dobrih učil strokovno znanje učencev ne bo bistveno izboljšalo. To bo tem bolj koristno, ker so možnosti, da se zagotovijo določene devize za uvoz opreme.

Veljavni instrumenti omogočajo, da lahko do 10 odstotkov sredstev, s katerimi razpolagajo skladi, uporabimo za sistematično strokovno izpopolnjevanje kadrov v gospodarstvu. Upravni odbori okrajnih skladov bi morali zagotoviti, da to možnost izkoristimo do maksimuma, to je, da vseh 10 odstotkov uporabimo za izpopolnjevanje in dokvalificiranje delavcev. S tem bi vsaj delno dosegli, da bodo investicije iz teh skladov neposredno smotrne: da ne bodo namenjene daljni bodočnosti, temveč da bodo služile usposabljanju delavcev za delovna mesta, na katerih delajo, da bodo služile neposrednemu povečevanju delovne storilnosti. S tem se bo hkrati uporabljanje teh skladov povezovalo z neposrednimi interesi gospodarskih organizacij, ker jim bomo tako ustvarjali materialno osnovo za usposabljanje strokovnih kadrov.

Z. Mičić